

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

HISTORIE ŠKOLY V OBCI LNÁŘE OD ROKU 1900 AŽ 1950

Autor práce: Barbora Klapáková

Vedoucí práce: prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Studijní program: Pedagogika volného času

2021

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 13. 02. 2021

.....*Klapáková*.....

Barbora Klapáková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala prof. ThLic. PaedDr. Martinovi Weisovi, Th.D. za odborné vedení, pomoc a poskytnuté konzultace při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	0
1 Dějiny obce Lnáře	1
2 Počátky školství a založení školy ve Lnářích.....	2
3 Historie školy v obci Lnáře v letech 1900-1950	4
3.1 Život ve lnářské škole v letech 1900-1913	4
3.1.1 Stručná charakteristika doby.....	4
3.1.2 Život ve škole.....	4
3.1.3 Školní oslavy.....	6
3.1.4 Sponzorské dary a vybavení školy.....	6
3.2 Život ve lnářské škole v letech 1914-1918	8
3.2.1 Stručná charakteristika doby.....	8
3.2.2 Život ve škole.....	8
3.2.3 Školní oslavy.....	10
3.2.4 Sponzorské dary, vybavení školy	11
3.3 Život ve lnářské škole v letech 1919-1938	11
3.3.1 Stručná charakteristika doby.....	11
3.3.2 Život ve škole.....	12
3.3.3 Školní oslavy.....	15
3.3.4 Sponzorské dary a vybavení školy.....	17
3.4 Život ve lnářské škole v letech 1938-1945	18
3.4.1 Stručná charakteristika doby.....	18
3.4.2 Život ve škole.....	18
3.4.3 Školní oslavy.....	21
3.4.4 Sponzorské dary a vybavení školy.....	22
3.5 Život ve lnářské škole v letech 1946-1950	22
3.5.1 Stručná charakteristika doby.....	22
3.5.2 Život ve škole.....	23
3.5.3 Oslavy	25
3.5.4 Vybavení školy	26
Závěr	27
Seznam použitých zdrojů.....	28

Úvod

Tématem této bakalářské práce je historie obecné školy ve Lnářích v letech 1900-1950. Ke Lnářům mám blízký vztah, neboť v této obci žije část mé rodiny a i já sama jsem zde jako dítě strávila několik let. Práce popisuje události, které ovlivnily vývoj místní školy v letech 1900-1950.

Obsah této bakalářské práce koresponduje s mým studijním oborem, jímž je „pedagogika volného času“. Je zde podrobně popsán průběh aktivit, událostí i oslav, které byly ve Lnářské škole konány mimo pravidelnou vyučovací strukturu, ale přitom do určité míry zasahovaly a formovaly hodnoty a postoje žáků. Informace jsou čerpány z historických pramenů, především ze školních kronik školy Lnářské, které jsou dostupné on-line ze Státního oblastního archivu v Třeboni. Podkladem je také kniha Lnáře 1318-2018: Kapitoly z historie, kterou sepsal Vladimír Červenka a kolegové a která byla vydána k příležitosti 700. výročí první písemné zmínky o existenci Lnář. Dále byla použita vybraná dostupná literatura, která pomáhá vystihnout nejen historii v českých zemích během zkoumaných 50 let, ale i změny, kterými prošlo školství. Téma je zpracováno pomocí přímé a komparativní metody.

Samotná práce je zaměřena především na stručný popis historie obce Lnáře, počátky školství a založení školy ve Lnářích, vylíčení života ve škole od roku 1900 do roku 1950, představení oslav i materiálního vybavení školy v daných obdobích se stručnou dobovou charakteristikou. Jednotlivé kapitoly jsou na základě historických událostí rozděleny podle tematických období následovně: 1900-19013, 1914-1918, 1919-1937, 1938-1945 a 1946-1947.

Cílem této práce je přimět čtenáře ponořit se pomocí vylíčení událostí do historie školy ve Lnářích a propojit historické pozadí českých zemí s děním na škole v daných časových úsecích.

1 Dějiny obce Lnáře

Název obce je pravděpodobně odvozen od lnářů; lidí, kteří se živili pěstováním, zpracováním a prodejem lnu. První písemná zmínka o obci Lnáře pochází z počátku 14. století a dokládá, že se jednalo o středisko šlechtického statku, které se později vyvinulo ve velkostatek. Jeho správním sídlem byla gotická tvrz, která byla vybudována na levém břehu Smoliveckého potoka. Tvrz zřejmě využívala ke své obraně vodní element. Lze předpokládat, že stejnou funkci plnil i dnešní Zámecký rybník, který byl dříve nazýván Hradský.¹

Lnářská tvrz byla nejstarším sídlem místní vrchnosti, ale i nejstarší stavbou v obci. Pro svou rozlohu byla charakterizována spíše jako hrad, od kterého se lišila polohou na nízkém terénu a malou vzdáleností od vsi. Původní dřevěná a kamenná podoba tvrze byla v 16. století nahrazena dnešní renesanční podobou. V 17. století část areálu ustoupila baroknímu zámku, který vyrostl v těsném sousedství tvrze.² Počátky Lnář jsou spojovány se šlechtickým rodem, jehož erbem byly dva zkřížené klíče přeložené vztyčeným mečem³. Lnáře nesly německý název Schlüsselburg, a to právě podle německého výrazu pro klíč (něm. der Schlüssel).⁴ Prvním historicky známým majitelem tvrze byl Oldřich ze Lnář, který údajně roku 1313 doprovázel Jana Lucemburského na tažení do Itálie.⁵

Až do zrušení patrimoniální správy roku 1848 byly Lnáře s 10 000 obyvateli významným centrem šlechtického panství vlastnicím rozlohu přes 6 000 ha. Na postu majitele vlastnictví se střídaly rody domácího i zahraničního původu jako Zmrzlíkové ze Svojšína, Šternberkové, Novohradští z Kolovrat, Vratislavové z Mitrovic, Černínové z Chudenic, Königlové, či Sweerts-Sporkové. Hlavním zdrojem příjmů pro vrchnost bylo hospodářství v oblastech lesnictví a rybářství.⁶

Lnáře byly v minulosti významným duchovním centrem, a to díky klášteru, který hrabě Tomáš Zacheus Černín z Chudenic založil při kostele Nejsvětější Trojice roku 1684. Klášter tvořil společně se zámkem nejvýraznější dominantu obce a až do zastavení činnosti v roce 1950 byl obýván řeholníky z řádu bosých augustiniánů, kteří pro něj vytvořili několik cenných uměleckých děl. Významným prvkem se stal obraz Nejsvětější Trojice umístěný na hlavním oltáři, který roku 1707 namaloval Petr Jan Brandl. V 19. a 20. století působil v čele kláštera převor pan Alois Majer, včelař a autor básní, náboženských spisů, divadelních her, překladatel a historik, který napsal významné dílo z historie Lnář „Dějiny osady Lnářské“. Lnářský klášter navštěvovali například sochař František Bílek či malíř a mozaikář Viktor Foerster. S velkostatkem Lnáře je spojeno jméno malíře Stanislava Lolka, tvůrce kreseb v dětské knížce „Liška Bystrouška“. Lolek zde působil jako lesní adjunkt v 90. letech 19.⁷

¹ Srov. ČERVENKA, V. *Lnáře 1318-2018: Kapitoly z historie*. Blatná: Blatenská tiskárna s. r. o., 2018. ISBN 978-80-87603-08-6.

² Srov. Tamtéž, s. 14

³ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁴ Srov. MAŠKOVÁ, S. Obec Lnáře se představuje. In *Lnare-obec.cz* [online]. 16. 2. 2011 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://www.lnare-obec.cz/obec-lnare-se-predstavuje/d-1312/p1=1352>>.

⁵ Srov. ČERVENKA, V. *Lnáře 1318-2018: Kapitoly z historie*. Blatná: Blatenská tiskárna s. r. o., 2018, s. 14. ISBN 978-80-87603-08-6.

⁶ Srov. MAŠKOVÁ, S. Obec Lnáře se představuje. In *Lnare-obec.cz* [online]. 16. 2. 2011 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://www.lnare-obec.cz/obec-lnare-se-predstavuje/d-1312/p1=1352>>.

⁷ Srov. Tamtéž.

2 Počátky školství a založení školy ve Lnářích

Nejstarší zprávy o existenci školy ve Lnářích pocházejí z poloviny 18. století. Jejím vzniku přispěla instrukce vydaná hrabětem Františkem Karlem Rudolfem Sweets-Sporckem. V ní bylo uvedeno, že v každé vsi, kde nebyla farní škola, by měl být tzv. školní mistr. Prvními mistry byli Jan František Kurzweil, Josef Wagner a Cyril Rudisch, působící v soukromé škole bez vlastní budovy.⁸

Základ moderního školství položil teprve Všeobecný školní řád Marie Terezie z roku 1774. Povinnost zřizování a vydržování škol připadla vrchnosti, čímž vznikl tzv. školní patronát, který zahrnoval materiální péči o školní budovy, ale i výsady, jako například právo dosazovat učitele. Na výuku dohlížel místní duchovní správce a státní dozor, který vykonával krajský školní komisař – toto bylo ustanoveno roku 1786.⁹

Na základě vydání císařského dekretu v roce 1787 bylo nařízeno, že patron má vůči budově školy stejné povinnosti jako vůči budově farní. Farář Augustin Pivec působící ve vedlejší obci Kasejovice, která spadala do lnářského školního obvodu, začal proto vyjednávat s majitelem lnářského panství o výstavbě školy ve Lnářích. Farář navrhl, že nechá školu postavit na vlastní náklady, pokud mu vrchnost poskytne místo a zajistí dovoz materiálu a řemeslníky.¹⁰ Roku 1788 byl zakoupen pozemek naproti klášteru o rozloze 169 metrů čtverečních. V roce 1789 byla výstavba školy dokončena; postavena byla přízemní budova.¹¹

Prvním učitelem na nové farní škole se stal Filip Kalista, který předtím ve Lnářích učil na škole soukromé. Vyučování začalo 18. 1. 1789. Patronát nad zdejší školou držel majitel velkostatku Klement Václav Lincker, který o školu náležitě pečoval. Založil při ní ovocnou školku, prováděl opravy budovy a různými způsoby podporoval školní mládež. Po jeho smrti převzala patronát na 20 let jeho manželka. Novým velkostatkářem se po její smrti stal Karel Theodor z Lilgenau. Ten se po pár letech patronátu vzdal a převzala jej místní školní rada tvořená ze zástupců přiškolených obcí, velkostatku, církve a školy.¹²

Se vzrůstajícím počtem dětí byla škola od roku 1831 postupně rozšířena na druhou, třetí i čtvrtou třídu. Roku 1873 byla zřízena expositura ve vedlejší obci Hradiště, kde místní žáky vyučoval lnářský učitel vždy v zimním období. V roce 1877 bylo zavedeno vyučování ženským ručním pracím. V roce 1883 byla při čtvrté třídě zřízena pobočka navíc, ta však zanikla o rok později, kdy se obce ze školního obvodu odškolily. Obec Řiště byla přeškolená do Kocelovic a Tchořovice si vymohly vlastní školu.¹³

S rozvojem školy se počet učitelů zvýšil z jednoho na čtyři. V čele školy stál řídicí učitel. Od 18. do 19. století se v lnářské škole vystřídala spousta učitelů, z řídicích zde dlouhodobě působili především Antonín Gerner (1817-1856) a následně Ondřej Kopotal, který na škole působil od roku 1856 do roku 1883. Náboženství zde vyučovali zdejší kněží z řádu Augustinů.¹⁴

Zvyšující se počet žáků s sebou nesl větší nároky na vyučovací prostory, proto vznikl roku 1831 projekt na přístavbu patra, který byl uskutečněn o dva roky později. S otevřením třetí třídy však ani nově zbudované prostory nebyly dostačující a musela být

⁸ Srov. ČERVENKA, V. *Lnáře 1318-2018: Kapitoly z historie*. Blatná: Blatenská tiskárna s. r. o., 2018, s. 109. ISBN 978-80-87603-08-6.

⁹ Srov. Tamtéž, s. 109.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 109.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 110

¹² Srov., Tamtéž, s. 110

¹³ Srov., Tamtéž, s. 110

¹⁴ Srov., Tamtéž, s. 110

proto pronajata další místnost v soukromém domě. Při otevření čtvrté třídy již bylo zcela zřejmé, že se musí buď rozšířit současná budova školy anebo postavit nová. Jednání o tomto problému trvalo dlouhých 15 let a výsledku se obyvatelé obce Lnáře dočkali až za řídicího učitele Karla Vavříňka, který do funkce nastoupil v září roku 1896. Ředitel velkostatku Ing. Lambert Pávek navrhl školní radě zřídit proti hostinci Na Panské velkostatek, budovu oficiálně určenou pro panské zřízení, která by ovšem po jejím dokončení soužila k účelům školy. Stavět se nicméně začalo oproti plánu na jiné parcele – na louce za zahradou hostince. Duchovní správce a převor kláštera pan A. Majer upozorňoval, že pozemek je podmáčený, což je nejen nezdravé pro děti, ale také náročné na údržbu. Majer proto navrhl školu na postavit jiném místě. Jeho návrh byl nicméně zamítnut a začalo se stavět na zmíněném pozemku. Stavba školy byla dokončena roku 1898 s nákladem 16 000 korun. Budova byla následně na žádost Ing. Pávka a školské rady darována majitelem velkostatku škole. Protože se tak stalo u příležitosti 50. výročí panování Františka Josefa I., škola nesla jeho jméno.¹⁵

¹⁵ Srov. KVAČEK, R. *České dějiny II*. Praha: SPL - Práce, 2002, s. 111. ISBN 80-86287-48-3.

3 Historie školy v obci Lnáře v letech 1900-1950

3.1 Život ve lnářské škole v letech 1900-1913

3.1.1 Stručná charakteristika doby

Na přelomu 19. a 20. století nabyla česká společnost spadající pod rakousko-uherskou monarchii rysů moderní a občanské společnosti. Vyznačovala se především maloměstským rázem početností odpovídajícím střední vrstvě. České země prožívaly úspěšné hospodářské i celospolečenské období.¹⁶ Zlepšily se existenční podmínky, což vedlo i k prodloužení věku, kterého se obyvatelé dožívali. Došlo také k dalšímu rozvoji kulturního života, což souviselo s osvětou, vzděláváním i zlepšením zdravotní péče. Na zlomku století zesílil hospodářský význam českých zemí. Vznikaly tu téměř dvě třetiny průmyslové výroby. V důsledku výše popsaných změn se české země vyrovnaly ostatním vyspělým státům.

Na počátku 20. století byla již mezi obyvateli českého národa téměř nulová negramotnost. O rozsah školství byly vedeny národně politické zápasy, které se týkaly především středních a obecných škol v pohraničí.¹⁷ Nová doba změnila i pohled na tělesnou kulturu, která se stala nedílnou součástí životního stylu.¹⁸

Roku 1905 proběhly řady demonstrací i manifestů za vznik všeobecného hlasovacího práva. Na tomto přelomu století začaly vznikat nové politické strany, které propagovaly názory a zájmy jednotlivých skupin. V roce 1907 se konaly volby, které probíhaly na základě všeobecného hlasovacího práva. Ve volbách obdržely nejvíce hlasů strany agrární a strany sociálních demokratů.¹⁹

3.1.2 Život ve škole

Za doby Rakouska-Uherska byl školní rok na Lnářské škole pravidelně zahajován slavnými službami božími v klášterním a farním chrámu Páně společně s církevní slavností²⁰ a stejným způsobem byl i ukončován. Po službách božích zpívala mládež v doprovodu učitelů rakouskou národní hymnu. Děti se následně s učiteli odebírali zpět do školy, do svých tříd, kde byly po náležitých napomenutích a povzbuzeních žákům rozdány sešity, výkresy, žákovské ruční práce, školní zprávy i osvědčení pro děti končící povinnou školní docházkou.²¹

V tomto období byla se školou silně spjata církev, proto k povinnostem zdejších žáků patřilo vykonat zkoušku z náboženství, která se konala v klášterním a farním chrámu Páně.²² V oblasti duchovní museli dále žáci pravidelně konat zpovědi i přijímat svátost oltářní.²³ Učitelů, kteří v tomto časovém období vyučovali náboženství, bylo nespočet. Jmenovitě to byli Jan Zoubek, Jan Malý, pan Jan Procházka, člen řádu sv. Augustina ve

¹⁶ Srov. KVAČEK, R. *České dějiny II*. Praha: SPL - Práce, 2002, s. 74. ISBN 80-86287-48-3.

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 78.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 83.

¹⁹ ČORNEJ, P. *Dějiny Českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův brod: Fragment, 2003, s. 108. ISBN 80-7200-760-2.

²⁰ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1986-1924* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 37 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²¹ Srov. Tamtéž, s. 30, 31.

²² Srov. Tamtéž, s. 29.

²³ Srov. Tamtéž, s. 30.

Lnářích a člen duchovní správy²⁴, pan Alois Majer, převor kláštera sv. Augustína, pan Fulgenc Novotný, člen kláštera sv. Augustína ve Lnářích,²⁵ dále pak pan Ambrož Kolář a Alipius Arnošt, členové řádu sv. Augustýna ve Lnářích²⁶ a pan Jan Procházka, subprior kláštera.²⁷

V roce 1904 schválil místní výbor zřízení polévkového ústavu pro chudou mládež. Činnost ústavu byla zahájena 17. 1. 1905 a trvala 42 dní, během nichž bylo rozdáno 3801 porcí polévky. Denně byly porce rozdělovány mezi 92 žáků z chudých poměrů. Náklad polévkového ústavu za tento rok obnášel 194 korun, který byl uhrazen z příspěvků majitele velkostatku ve Lnářích a místního odboru.²⁸ V dalším roce ústav vydal 5610 porcí polévky pro 90 chudých dětí, náklady činily přibližně 337 korun a uhrazeny byly z fondu polévkového ústavu, na který přispěl hejtman Bohumil Stříbr,²⁹ majitelé panství Lnářského Karel a Helena z Lilgenau a některé další spolky i jednotlivci.³⁰ V následujících pěti letech pak bylo rozdáno celkem 18 590 porcí polévky.

V tomto historickém období se na zdejší škole vystříдалo několik učitelů. Jmenovitě to byli J. Štechová, Václav Míka, Otakar Tinger, Rudolf Kočovský, Jindřiška Novotná a Antonín Hlasivec, který byl na zdejší škole řídícím učitelem. Bohužel jich také několik zesnulo. Dne 16. 11. 1905 se ve Lnářích konal pohřeb Viléma Kopala, místního učitele.³¹ O pár týdnů později, 20. 12. 1905, se konal pohřeb dalšího lnářského učitele, Václava Mráze.³² Roku 1907 pak zesnul Karel Molenda, který na zdejší škole působil 22 let.³³ K zájmu o učitelské povolání přispělo i udělení sankce zemským zákonům, kterou 27. 1. 1903 udělil císař František Josef I. Tato sankce spočívala ve změně učitelských platů ve školách obecných a měšťanských na Českém území.³⁴ Učitelský sbor se zúčastnil i několika školení, jako roku 1910, kdy se učitel zdejší školy zúčastnil výtvarného kurzu na státní průmyslové škole v Plzni.³⁵ O dva roky později se pak zúčastnil učitel Antonín Hlasivec kurzu obchodních nauk, také v Plzni.³⁶

Dohled nad zdravotním stavem žáků byl zajišťován každoroční zdravotní prohlídkou, které se účastnili všichni žáci. V důsledku nedostatečných hygienických podmínek, nevyvážené i nedostatečné stravy a nedostatečného teplého oblečení v zimních měsících (především u žáků z chudých rodin) na škole přetrvávaly nemoci, které se šířily v nepravidelných vlnách. Roku 1906 se ve škole začala rozmáhat epidemie spály, především u dětí první třídy. Okresní lékař proto nařídil uzavřít tuto třídu; zavřena zůstala zhruba 3 týdny.³⁷

²⁴ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1986-1924* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 36 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 50.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 77.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 83.

²⁸ Srov. Tamtéž, s. 56.

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 62.

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 63.

³¹ Srov. Tamtéž, s. 61.

³² Srov. Tamtéž, s. 62.

³³ Srov. Tamtéž, s. 70, 71.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 44.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 87.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 99.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 66.

3.1.3 Školní oslavy

Mezi pravidelné školní slavnosti patřily oslavy jmenin císaře i zesnulé císařovny Alžběty, které byly slaveny tradičními službami Božími a církevní slavností. Každý říjen byly také oslavovány císařovy narozeniny. Například 4. 10. 1900 se konala školní slavnost na počest oslavy 70. narozenin císaře Františka Josefa I. Oslava započala ve farním a klášterním chrámu Páně, kde se konala církevní slavnost „Te Deum“. Po církevní slavnosti se děti odebraly v doprovodu učitelů do školy. Program dále pokračoval proslovem správce školy o významnosti oslavy. Děti recitovaly básně a nakonec byla zapěna rakouská hymna. Mimo učitelský sbor a žáky se na školní slavnost dostavili také zdejší kněží a přátelé školy.³⁸

Dne 1. 5. 1905 se ve Lnářích konala školní stromková slavnost, která měla zdůraznit a oslavit výsadbu stromovin ve školní zahradě. Slavnost začala projevem řídícího učitele o lásce k pěstování stromů, o důležitých momentech pěstování a o samotném významu pěstování a ošetřování ovocných stromů.³⁹ Po proslovu se všichni přítomní shromáždili ve venkovním prostoru školy a za zpěvu písní „Kde domov můj“ a „Přijde jaro“ začali s výsadbou šesti jabloní. Tato slavnost se konala v podobném duchu i následující roky. Ve jménu péče o zahradu se v říjnu roku 1906 zúčastnilo 96 žáků poučné ovocnické výstavy.⁴⁰ O dva roky později se ovocnická a zahradnická výstava konala přímo v budově zdejší obecné školy. Události se zúčastnilo na 2000 návštěvníků.⁴¹ Na jaře roku 1908 byla dokonce spojena oslava na počest šedesátileté vlády císaře Františka Josefa I. se stromkovou slavností. K této příležitosti byl také založen královský sad,⁴² ve kterém bylo vysázeno 350 ovocných stromů.⁴³

Dne 4. 1. 1907 slavil majitel velkostatku pan Karel z Lingenau 50. narozeniny. Narozeninové oslavy se zúčastnil i učitelský sbor, který svou přítomností vyjádřil dík za podporu školy. 16. 12. téhož roku se ve školní budově konala pohádková a hudební zábava.⁴⁴

Žáci zdejší školy pravidelně secvičovali různá divadelní představení, a to především za účelem získání finančních prostředků, které byly následně použity pro potřeby školy. V prosinci v roce 1909 bylo uspořádáno divadelní představení „Pastýři Betlémští“, ve kterém účinkovali žáci ze lnářské i blatenské školy,⁴⁵ kteří se společně zúčastnili i představení „Strážné víly lesní“ 25. a 28. 9. 1910. Výtěžek z představení byl použit na zakoupení 8 katechismů pro chudé žáky zdejší obecné školy.⁴⁶

3.1.4 Sponzorské dary a vybavení školy

Škola trpěla nedostatkem školních, výukových i metodických pomůcek, a proto s nadšením uvítávala každý dar od nejrůznějších sponzorů a přátel. Na začátku roku 1900 věnoval odbor Národní jednoty Pošumavské lnářské škole finanční obnos získaný z výtěžku uspořádaného divadelního představení „Strakonický dudák“. Tento příspěvek

³⁸ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1986-1924* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 35, 36 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskaarchivy.cz>>.

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 57.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 69.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 73.

⁴² Srov. Tamtéž, s. 75.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 76.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 74.

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 88.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 90.

byl použit k zakoupení potřeb na kreslení. Lnářský rodák František de Pauli Blažka, přírodovědec, úředník a spisovatel, zaslal správě obecné školy 15 ročníků přírodovědného časopisu „Vesmír“.⁴⁷ V roce 1901 věnoval škole inženýr L. Pávek exemplář zmije obecné v líhu a pan V. Blažka suroviny na výrobu oceli a 3 železné profily železničních kolejnic.⁴⁸

Na počátku školního roku 1901/1902 byla škola vybavena novým a zrekonstruovaným nábytkem, tabulemi a katedrami, a to na základě žádosti správce školy, kterou podpořila zdejší školní rada.⁴⁹ Dále byla u budovy školy postavena dřevárna a chlévy pro chov užitkových zvířat.⁵⁰ Kvůli výše zmíněnému nepříznivému umístění školní budovy bylo nevyhnutelné, aby došlo také k renovaci podlah postižených houbou a k odvodnění budovy.⁵¹

Školská rada měla na materiální vybavení pochopitelně značný vliv, v rámci jejího jednání hlasovala o všech krocích, které škola v rámci materiálního vybavení či výstavby učinila. V roce 1903 například povolila uvolnit z rozpočtu obnos 20 korun na zakoupení nutných učebních pomůcek a umožnila tak získání 12 obrazů pro podporu názorného vyučování.⁵²

Roku 1904 se začala budovat nová školní zahrada. Zakoupený pozemek v hodnotě 204 korun měl rozměry 12 arů a 23 metrů čtverečních.⁵³ Pozemek byl rozdělen na tři části, z nichž jedna byla ponechána pro účely letní tělocvičny. Ve zbývajících částech bylo vysázeno přes 120 ovocných stromů a keřů.⁵⁴

V letech 1906 až 1908 škola vybudovala novu studnu a upravila prostranství v jejím okolí.⁵⁵ Darem také škola získala dva spisy s názvem Desatero pravidel o pěstování a ošetřování stromů.⁵⁶ Věnováno bylo také několika exotických darů od Ferdinanda Sachěra, vrchního inženýra česko-moravské strojírny v Praze a zároveň syna vrchního lnářského zahradníka, který věnoval štít želvy obrovské, kopí zhotovené horaly, několik exotických mincí a 15 snímků různých míst Východní Indie.

V období let 1910 až 1912 došlo k zřízení venkovní letní tělocvičny, z čehož mělo žactvo velkou radost.⁵⁷ Obzvláště sponzorské dary ocenili žáci z chudých rodin, kteří byli materiálně podporováni z tzv. jubilejního fondu „Jeho Veličenstva“. V říjnu 1912 pak založil Karel svobodný z Lilgenau nadaci s vkladem 1 500 korun na podporu chudé mládeže.⁵⁸

⁴⁷ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1986-1924* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 31 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 36.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 37.

⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 39.

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 42.

⁵² Srov. Tamtéž, s. 47.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 47.

⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 48.

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 82.

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 69.

⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 98.

⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 100.

3.2 Život ve lnářské škole v letech 1914-1918

3.2.1 Stručná charakteristika doby

Dne 28. 7. 1914 vypukla první světová válka, která byla zapříčiněna z velké části tím, že Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku, které se podílelo na atentátu Františka Ferdinanda d'Este.⁵⁹ Došlo k okamžité mobilizaci českých zemí. K mobilizaci se dobrovolně hlásili spíše Němci žijící na našem území. Češi v důsledku nespokojenosti a snahy oprostít se od monarchie povolání k vojenské službě příliš neuvítali. To ale vyvolalo nedůvěru rakouské vlády vůči české společnosti, což vedlo ke zpřísnění byrokraticko-vojenského režimu. Byla zastavena činnost Sokola a veškerý tisk podléhal přísné cenzuře. O to, o co čeští politici dlouhou dobu usilovali, naše země pomalu ztrácela. Výjimkou byl T. G. Masaryk, který začal intenzivněji usilovat o samostatnost a o vznik Československého státu. Byl přesvědčen, že válka odstartuje revoluci a odjel do zahraničí, kde zahájil akci za samostatné Československo.⁶⁰

Po smrti Františka Josefa I. nastoupil na trůn Karel I. Byla svolána říšská rada, na které roku 1917 poslanec František Staněk přednesl požadavek, aby bylo nynější společenství přetvořeno na spolkový stát rovnoprávných zemí.⁶¹ Roku 1918 uznala Velká Británie, Francie a USA Masarykovu Československou národní radu za představitele československé vlády.

Po konci války, 14. 10. 1918, byla uspořádána generální stávka socialisticky orientovaných stran a 28. 10. 1918 došlo ke kapitulaci monarchie⁶². Vznikl tak nový Československý stát v čele s T. G. Masarykem, který byl oficiálně vyhlášen 14. 11. 1918, po ukončení války Národním shromážděním.⁶³

3.2.2 Život ve škole

Školní rok, který následoval vyhlášení války Rakousko-Uherskem Srbsku, byl ve všech třídách zahájen výkladem o vážnosti situace.⁶⁴ V důsledku probíhajícího boje museli ze školy odejít někteří mužští učitelé. Při domobranecké prohlídce, která se konala v roce 1915 v Blatné, byl povolán do vojenské služby lnářský učitel Josef Průcha. Byl přidělen k zeměbranceckému pluku v Linci.⁶⁵ Dále odešel učitel 1. třídy Jan Netušil.⁶⁶ Od 15. 5. 1915 byl do války povolán také učitel Průcha, kvůli čemuž se ve škole přeorganizoval způsob třídního vyučování; doposud byl používán trojtřídní systém.⁶⁷ V polovině ledna 1916 byl na žádost aprovizační komise Netušil podruhé propuštěn na dovolenou, která trvala až do konce března. Ihned po propuštění nastoupil na pozici učitele ve Lnářích.⁶⁸

Během válečných let byli žáci vyzíváni k pracovním povinnostem pro „dobro Rakouska-Uherska“. Zastávali práci za muže, kteří odešli do války. Okresní hejtmanství opakovaně vyzívalo mládež k trhání ovocných listů pro přípravu čajů pro zmobilizované

⁵⁹ Srov. ČORNEJ, P. a J. POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000, s. 78. ISBN 80-7252-026-1.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 111.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 108.

⁶² Srov. Tamtéž, s. 112.

⁶³ Srov. Tamtéž, s. 112.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 109.

⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 115.

⁶⁶ Srov. Tamtéž, s. 117.

⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 116.

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 126.

vojáky.⁶⁹ Dívky, které se učily na škole ženským pracím, pletly a šily kusy oblečení, které byly pravidelně zasílány válečnému výboru v Praze, který je následně předával vojákům.⁷⁰ K dalším prováděným sbírkám patřila sbírka kovu. Na konci školního roku 1915 tuto sbírku zorganizovali dospělejší žáci, kterým se podařilo vybrat 158 kg kovu.⁷¹ Získaný materiál byl zasílán vlastenecké sbírce kovů ministerstvu vojenství ve Vídni.⁷² Dále se sbíraly látky⁷³ a prádlo⁷⁴ a probíhaly také sbírky pro Červený kříž.⁷⁵

Okresní školní rada v Blatné v srpnu 1915 vyzvala správce školy, aby informoval žáky a rodiče o vyhlášce, která nařizovala učitelům lnářské školy, kteří nebyli povoláni do války, aby během prázdnin převzali péči o děti. O prázdninách se pak konala vlastenecko-vojenská cvičení tělesného vývinu, cvičení pořadová a pochodová. Správce školy a učitelé museli dohlížet na velkou část žáků konajících výpomocné práce domácí (například péči o chovnou zvěř, péči o nejmenší děti nebo práci na polích a loukách).⁷⁶ Děti tak zastávaly práci místo mužů, otců a bratrů, kteří museli narukovat do války. Jejich počet se odhaduje na 200.⁷⁷ Roku 1917 byli sečteni bývalí žáci školy, kteří položili životy v boji. Jednalo se o 18 mladých mužů ve věkovém rozpětí od 19-34 let.⁷⁸

Na konci března 1915 se všichni učitelé zdejší školy poprvé podrobili povinnému očkování, aby šli příkladem žákům.⁷⁹ Následně se obyvatelé začali očkovat ve větší míře.

Od 1. 2. 1915 do 12. 7. 1915 chodily do lnářské školy děti haličských uprchlíků.⁸⁰ V prosinci téhož roku se konal Dětský den ve prospěch „České zemské mise pro ochranu a péči o mládež“ a sirotků po padlých vojácích. Při této příležitosti byla uspořádána sbírka, jejíž výtěžek putoval na podporu sirotčího a vdovského fondu.⁸¹

Okresní školní rada v Blatné 25. 2. 1916 povolila, aby se od 1. 1. 1917 smělo na zdejší škole vyučovat ženským pracím ve třetím oddělení po 3 hodinách týdně a v nejvyšším oddělení po 4 hodinách;⁸² především kvůli nutnosti šití většího množství oděvů pro vojáky.

Do školy se 22. 11. 1916 donesla zpráva o smrti císaře Františka Josefa I. Kronikář popisuje samotného císaře i jeho vládu slovy: „Byl nazýván „knížetem míru,“ a to nejen doma, ale i v cizině. Za vlády jeho stala se říše rakousko-uherská státem moderním. Pokroky ve všech sborech lidské činnosti se tu uplatnili. Za patronace Jeho vznešené 68leté vlády zkvétly duchovní záležitosti národů říše či školství obecného (zavedením povinné návštěvy školy), středního a vysokého v jednotlivých zemích. Jemu poddaných v míře úžasné, zejména v království Českém zjev analfabety jest nadmíru řídkým. Veliká láska k mládeži – přejasně vyznačuje v jednání Jeho milostivém a významném hesle: „Vše pro dítě“ ...“⁸³

⁶⁹ Srov. ČORNEJ, P. a J. POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000, s. 110. ISBN 80-7252-026-1.

⁷⁰ Srov. Tamtéž, s. 113.

⁷¹ Srov. Tamtéž, s. 115.

⁷² Srov. Tamtéž, s. 114.

⁷³ Srov. Tamtéž, s. 123.

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 146.

⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 117.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 120.

⁷⁷ Srov. Tamtéž, s. 121.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 143.

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 114.

⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 117.

⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 125.

⁸² Srov. Tamtéž, s. 127.

⁸³ Srov. Tamtéž, s. 155.

1. 12. 1916 se žáci zúčastnili requiem za zesnulého císaře v klášterním a farním chrámu. Druhý den se pak konal slavnostní projev řídicího učitele k ustanovení nového panovníka Karla I.⁸⁴

V roce pobývalo ve Lnářích několik rodin italských uprchlíků z Jižního Tyrolska. Pro děti z těchto rodin byla zřízena provizorní italská škola v rezervní místnosti budovy lnářské školy. Pro účely jejího zřízení propůjčila školní rada několik kusů nábytku. Náklady na topivo pokryla obec. Oliva Toller, uprchlá učitelka z Levico, se stala učitelkou italských dětí.⁸⁵ Katolické náboženství vyučoval pan Batta Transquillini, farář ze San Valle Tellice. 10 dětí ze 14 docházelo právě do školy ve Lnářích, zbývající do školy v Kocelovicích. Škola byla otevřena 18. 12. 1916⁸⁶ a zrušena 13. 12. 1918, po skončení války.⁸⁷

3.2.3 Školní oslavy

V letech 1914-1918 na škole stále probíhaly oslavy podle zvyklostí z minulých let, jako například pravidelné oslavy narozenin a jmenin císaře a oslavy jmenin zesulé císařovny.

O prázdninách roku 1916 byl na počest památce padlých lnářských hrdinů uspořádán koncert na počest 86. narozenin císaře. Koncert pořádala baronka Helena z Lilgenau za asistence profesora Hanuše Laška, dvorního pěvce z Prahy. Koncertu se zúčastnila také baronesa Eleonora z Lilgenau.

4. 2. 1917 připravili žáci třetí a čtvrté třídy vystoupení na oslavu korunování nového císaře Karla I. Slavnost se konala v sále „Na Panské“. Vystoupení se zúčastnili rodiče, místní úředníci, občané, duchovenstvo, paní baronka z Blatné s jejími syny a baron z Lilgenau s rodinou.⁸⁸ V dubnu téhož roku byly poprvé oslaveny jmeniny císařovny Zity slavnostmi Božími.⁸⁹ Na počest nového císaře se na zdejší škole konala 8. 5. stromková slavnost, během které bylo vysázeno 50 stromů. Den poté byly oslaveny císařovy narozeniny slavnými službami Božími.⁹⁰

V únoru roku 1918 byly na školní budovu vyvěšeny prapory na oslavu uzavření míru s Ruskem. Následně, 28. 10. 1918, byl národním výborem vyhlášen samostatný svobodný stát Československý, zahrnující Čechy, Moravu, Slezsko a Slovensko. Ve Lnářích se 3. 11. 1918 konala oslava vyhlášení samostatného státu, při níž byli žáci řídicím učitelem informováni o nedávných i nadcházejících událostech významných pro náš národ. Zmíněna byla také vynucovaná lojalita politickým a úřednickým představitelům. Sám řídicí učitel se nechal slyšet, že byl nucen mluvit a jednat dle výzev a rozkazů. Promlouval také o svobodě slova i o lásce k vlasti.⁹¹ V návaznosti na tento projev bylo v kronice uvedeno, že i její autor psal o školních událostech podle nařízených instrukcí a že dosavadní zápisy nepramenily z jeho duše, ale byly opisovány z veřejných listů.⁹²

V den slavného příjezdu Tomáše Garika Masaryka byly žákům vyličený dějinné události a škola na počest tohoto dne vyvěsila prapory.⁹³

⁸⁴ Srov. ČORNEJ, P. a J. POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000, s. 139. ISBN 80-7252-026-1.

⁸⁵ Srov. Tamtéž, s. 139.

⁸⁶ Srov. Tamtéž, s. 140.

⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 159.

⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 140.

⁸⁹ Srov. Tamtéž, s. 141.

⁹⁰ Srov. Tamtéž, s. 114.

⁹¹ Srov. Tamtéž, s. 158.

⁹² Srov. Tamtéž, s. 159.

⁹³ Srov. Tamtéž, s. 160.

3.2.4 Sponzorské dary, vybavení školy

Škola ve válečném období strádala po finanční i materiální stránce. Materiály získané pořádanými sbírkami putovaly byly určeny výhradně k vládním potřebám. Proto v tomto období neproběhly žádné významné změny školní budovy či jejího vybavení.

Místní školní rada zakoupila pro učebny barevné obrazy císaře⁹⁴ a ve školním kabinetu byl zřízen koutek určený k vystavení pamětních předmětů, které měly připomínat válečnou dobu. Pro tento koutek zaslala vrchní stavební zemská rada několik válečných pohlednic a 5 map válečných území.⁹⁵

Dále pak správce školy pro učebny objednal 4 obrazy nového císaře.

3.3 Život ve lnářské škole v letech 1919-1938

3.3.1 Stručná charakteristika doby

V roce 1919 byla k ČSR připojena Podkarpatská Rus. O rok později českými zeměmi otřásla krize, kterou vyvolala levicově smýšlející část sociálních demokratů. Tato krize vyústila ve jmenování nové vlády a v rozkol uvnitř sociálně-demokratické strany. Levicové křídlo se roku 1921 přeměnilo na Komunistickou stranu, která se stala spojencem bolševické Moskvy snažící se o světovou komunistickou revoluci. Po atentátu na ministra Aloise Rašína přijal parlament zákon na ochranu republiky proti politickému extremismu. Vnější bezpečnost si stát zajistil uzavřením smlouvy „Malé dohody“ vítězných mocností v letech 1920 a 1921⁹⁶.

Období 1923-1929 bylo pro meziválečné Československo nejúspěšnější. Prosperovalo hospodářství a zlepšily se poměry na venkově, čemuž pomohla pozemková reforma z roku 1919. Ve druhé polovině 20. let klesla nezaměstnanost a do vlády vstoupili i zástupci sudetských Němců. Země patřila v tomto období k nejúspěšnějším státům světa. Přibližně 40 % obyvatel bylo zaměstnáno v průmyslu a zvyšoval se i podíl služeb v silniční a železniční dopravě.⁹⁷

Počátkem 30. let žilo na území Československé republiky 15 milionů obyvatel, z nichž se 23 % hlásilo k německé národnosti. V tomto období nedocházelo mezi Němci a Čechy k žádným větším konfliktům.

V roce 1929 propukla světová hospodářská krize, která nicméně ČSR zasáhla až v letech 1931-1933. Krize postihla nejvíce sudetské Němce a Slovensko. Tito Němci vstoupili do sudetoněmecké vlastenecké fronty a začali se snažit o připojení Sudet k německé říši. V obavě z vzrůstajícího vlivu Německé říše uzavřela v květnu 1935 československá vláda smlouvu se Sovětským svazem, který měl republice přijít v případě nouze na pomoc. Téhož roku se T.G. Masaryk vzdal prezidentské funkce a prezidentem se stal Edvard Beneš.⁹⁸

⁹⁴ Srov. ČORNEJ, P. a J. POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000, s. 126. ISBN 80-7252-026-1.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 134.

⁹⁶ Srov. Tamtéž, s. 113.

⁹⁷ Srov. Tamtéž, s. 114.

⁹⁸ Srov. Tamtéž, s. 115, 116.

3.3.2 Život ve škole

Po první světové válce se začali muži vracet z front zpět do svých rodných krajů, a tak se i lnářská škola dočkala několika návratů a šťastných shledání. V lednu 1919 se u správy školy přihlásil bývalý učitel Václav Míka, který byl během války legionářem z italské fronty.⁹⁹ Rodiny, které se návratů otců a synů nedočkaly, podporovala škola a obec; pravidelně byly pořádány sbírky na podporu sirotků a vdov.¹⁰⁰

Další změnou na lnářské škole bylo zavedení pravidelných školních výletů pořádaných na koci i během roku. Dne 7. 7. 1919 se konal školní výlet na hrad Karlův Týn, kterého se zúčastnilo 35 žáků 3. a 4. třídy v doprovodu 2 třídních učitelů.¹⁰¹ Roku 1928 žáci navštívili hrad Karlštejn.

V roce 1920 předložila většina rodičů žáků správě školy žádost, aby byly jejich děti vyučovány náboženství Církve československé.¹⁰² Žádosti bylo vyhověno a zájem o předmět projevil 158 ze 180 lnářských žáků. Vyučování předmětu se ujal bývalý učitel římsko-katolického náboženství pan Alipius Arnošt, člen řehole svatého Augustina, který vystoupil z církve a z řádu a stal se farářem Církve československé ve Lnářích. Dále to byl farář Adolf Arnošt. Náboženství se vyučovalo v místnostech školy mimo stálý rozvrh. Děti rodičů, kteří nepřistoupili k nové církvi, byly vyučovány dle pevného rozvrhu.¹⁰³

Ve školním roce 1919/1920 byla během svátků vánočních uspořádána žáky obecné školy koledová sbírka.¹⁰⁴ Získaný obnos byl věnován spolku „Masarykovy ligy proti tuberkulóze“.

Od počátku školního roku 1923/1924 bylo dle nařízení ministerstva školství a národní osvěty vyučováno několik nových předmětů.¹⁰⁵ Jednalo se o občanskou nauku a výchova a o ruční a výtvarné práce.¹⁰⁶ V dubnu tohoto školního roku zemřel řídicí učitel Karel Vavřínek, který na škole působil 28 let. Ředitelské místo po něm převzal nejstarší učitel, Antonín Hlasivec.¹⁰⁷

Ve stejném školním roce nastaly problémy s výukou náboženství, neboť zabírala spoustu hodin mimo běžný rozvrh. To způsobovalo přetížení žáků a znemožňovalo úpravu rozvrhu. Škola proto žádala nápravu u příslušného úřadu.¹⁰⁸ Následujícího roku bylo rozhodnuto, že se náboženství může vyučovat pouze ve dvou odděleních a pouze 2 hodiny týdně; stejné podmínky platily i pro vyučování římskokatolického náboženství.¹⁰⁹

⁹⁹ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1986-1924* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 161 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 167.

¹⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 164.

¹⁰² Srov. Tamtéž, s. 168, 169.

¹⁰³ Srov. Tamtéž, s. 169.

¹⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 167.

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž, s. 176.

¹⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 177.

¹⁰⁷ Srov. Tamtéž, s. 179.

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 177.

¹⁰⁹ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 7 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

Na lnářské škole začalo v poválečném období vyučovat více žen, ve školním roce 1924/1925 škola zaměstnala dokonce 3 nové učitelky.¹¹⁰ Roku 1919 byl zrušen výnosem „celibát učitelek“, kterým došlo k zrovnoprávnění učitelek a mužů učitelů. Na školách se tedy ženy, jako učitelky, začaly více prosazovat¹¹¹. V říjnu 1924 musela škola spojit třídy kvůli odchodu učitele Václava Míky. Vyučovalo se tedy pouze ve třech skupinách.¹¹²

Okresní školní výbor v Blatné roku 1925 podle výnosu prezidia zemské školní rady nařídil zrušení postupné třídy, protože počet žáků poklesl na 115. Tato redukce způsobila zvýšení počtu dětí v 1. třídě. V důsledku zrušení postupné třídy musela školu opustit učitelka Jarmila Vorlíčková, která nastoupila na pozici zastupujícího učitele ve škole v Bělčicích.¹¹³ S počtem žáků se v následujících letech měnil i počet otevřených tříd.

1. 2. 1926 nastoupila do školy nová učitelka na vyučování ženských prací Anna Průchová. Dosavadní učitelka tohoto předmětu Anna Kohoutová odešla do výslužky.¹¹⁴ Paní Průchová nicméně s nařízením okresního školního výboru odešla vyučovat do Blatné a místo ní nastoupila Blažená Bedlivá.¹¹⁵ Na konci prázdnin roku 1927 byla do školy ve Lnářích přijata nová učitelka Milada Černá.¹¹⁶ Již dříve zmiňovaný Jan Václav Míka odešel učit z obce Lnáře do Hradiště a na jeho místo nastoupil František Siblík.¹¹⁷ O rok později byl na jeho místo definitivně jmenován Václav Rudolf.¹¹⁸ Do okresní rady byla v listopadu 1926 zvolena učitelka lnářské školy, Ludmila Weinfurterová, která se v pozdějších letech stala ředitelkou školy.

1. 11. 1926 bylo na základě nařízení ministerstva školství a národní osvěty na zkoušku zavedeno dopolední vyučování na obecných školách, které začínalo v 8:15 a končilo ve 12:05.¹¹⁹ V letním období začínalo dopolední vyučování v 8:30.¹²⁰ Během ledna 1927 se kvůli epidemii chřipky ve škole znatelně snížil počet žáků jednotlivých tříd. Správa školy v tomto období dohlížela na pravidelné větrání a dezinfekci učeben.¹²¹ Během dalších zimních měsíců se vyskytly mezi žáky i jiné nakažlivé nemoci, například spála, záškrť, spalničky a plané neštovice.¹²² V březnu téhož roku dala místní školní rada ve Lnářích na základě vyzvání řídicího učitele veškeré žactvo pojistit proti úrazu,¹²³ což se stalo každoročním pravidlem.

V dubnu 1927 se konala celorepubliková událost; školní „Týden české knihy“ a následně byla na zdejší škole zorganizována propagace dobrých knih. Se svolením správy školy a okresního školního úřadu byly během prázdnin prostory poskytnuty skupině 50 dětí, na kterou dohlížel určený personál a řídicí učitel. Jednalo se o děti pekařů z celé Prahy.¹²⁴ Po odjezdu dětí byly třídy, ve kterých děti pobývaly, vymalovány a celá škola byla uklizena.

¹¹⁰ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 2, 3 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹¹¹ ŠTVERÁK, V. a M. ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 79. ISBN 8071847976.

¹¹² Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 7 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹¹³ Srov. Tamtéž, s. 11, 12.

¹¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 15.

¹¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 46.

¹¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 27.

¹¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 19.

¹¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 19.

¹¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 23.

¹²⁰ Srov. Tamtéž, s. 24.

¹²¹ Srov. Tamtéž, s. 23.

¹²² Srov. Tamtéž, s. 32.

¹²³ Srov. Tamtéž, s. 24.

¹²⁴ Srov. Tamtéž, s. 50.

Koncem května 1930 se žáci vyšších tříd účastnili přednášky se světelnými obrazy na téma „Výsledky sociální péče v republice československé“ pořádané dýmkařským spolkem ve Lnářích.¹²⁵ V tomto roce se konala porada školy s rodiči, které se zúčastnilo zhruba 50 rodičů lnářských žáků. Dle výnosu ministerstva školství se probíraly činnosti domova se školou. Po jednání všech přítomných bylo rozhodnuto, že se nebude zakládat rodičovské sdružení, které by obnášelo pravidelné schůze, volbu výboru a financování školského zařízení, potřeb a záležitostí školní rady. Rodiče ale projevíli zájem zúčastňovat se školních oslav, dětských besídek i porad učitelského sboru týkajících se chování a prospěchu žáků.¹²⁶

Na lnářské škole se před vánočními svátky pravidelně konaly dětské besídky, na kterých žáci prezentovali nacvičená divadelní představení. Při těchto příležitostech byly také konány sbírky na podporu chudých žáků. 13. 12. 1930 byla besídka poprvé konána za účasti rodičů. Výtěžek z představení byl použit k opatření 55 párů vlněných punčoch pro vánoční nadílku nejchudším žákům. Dále byly za získané peníze chudým dětem nakoupeny školní potřeby.¹²⁷

Dne 4. 6. 1934 se žáci římskokatolického vyznání zúčastnili náboženské zkoušky a biřmování ve farním a klášterním chrámu svaté trojice. O pár dnů později zesnula bývalá učitelka ženských ručních prací ve Lnářích, Anna Kohoutová, která vyučovala 29 let. Jejího pohřbu se zúčastnila celá škola.¹²⁸

V říjnu tohoto školního roku dělal prohlídku lnářských žáků obvodní lékař MUDr. Oldřich Menšík a zjistil, že 2 chlapci a 18 dívek trpí onemocněním štítné žlázy.¹²⁹ V květnu 1935 pak bylo zjištěno u tří žáků onemocnění záškrtem. Jedna dívka byla operována kvůli zánětu slepého střeva¹³⁰ a bylo provedeno očkování proti neštovicím šestiletých a čtrnáctiletých dětí.¹³¹ Následující školní rok opět MUDr. Oldřich Menšík vyšetřil všechny žáky školy a u 67 z nich zjistil zvětšení štítné žlázy. 52 z nich se se svolením rodičů přihlásilo k jodové léčbě.¹³²

Učební osnovy byly se vzrůstající tlakem a hrozbou z německé strany ve školním roce 1935/1936 doplněny o brannou výchovu. Tuto změnu nařídilo ministerstvo školství na obranu státu a jeho zřízení.¹³³ Žáci se povinně účastnili požárního a poplachového cvičení.¹³⁴ Učitelský sbor jednal o činnosti „Civilní protiletecké obrany“. K tomuto útvaru se přidali i učitelé lnářské školy: řídicí učitel Antonín Hlasivec jako náměstek velitele, učitelka Ludmila Weinfurterová jako vedoucí I. obvodu samaritské služby a učitel Václav Svojshe jako člen samaritské služby ve II. obvodu obce Lnáře.

¹²⁵ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 54 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹²⁶ Srov. Tamtéž, s. 54.

¹²⁷ Srov. Tamtéž, s. 61.

¹²⁸ Srov. Tamtéž, s. 83.

¹²⁹ Srov. Tamtéž, s. 87.

¹³⁰ Srov. Tamtéž, s. 91.

¹³¹ Srov. Tamtéž, s. 91.

¹³² Srov. Tamtéž, s. 98.

¹³³ Srov. Tamtéž, s. 103.

¹³⁴ Srov. Tamtéž, s. 105.

3.3.3 Školní oslavy

Všichni občané pocítili změnu nového „poválečného ovzduší“. Škola začala pořádat oslavy na počest českých velikánů i hrdinů, připomínala si důležitá výročí českých dějin a pobízela své žáky k lásce k vlasti. Výuka i život na škole se staly pestřejšími. 28. 3. 1919 slavila škola narození Jana Amose Komenského. Správce školy promluvil o zásluhách učitele učitelů. Žáci 3. a 4. třídy přednášeli oslavné básně a zpívali písně. Celá slavnost byla zakončena zpěvem národní hymny.¹³⁵

V červnu proběhlo slavnostní zakončení školního roku. Žáci školy se s učiteli shromáždili v první třídě, kde se před obrazem Mistra Jana Husa konal slavnostní proslav o jeho činech, životě i smrti. Opět následoval zpěv hymny.¹³⁶

Výročí 100. narozenin Bedřicha Smetany bylo oslaveno ve školním roce 1923/1924 přednáškou o něm. Jeho písně byly hrány ve všech třídách.¹³⁷ Škola také oslavila 500. výročí památky Jana Žižky z Trocnova a Kalicha. Před jeho obrazem byl žákům podán výklad o jeho životě. Téhož dne se již žáci nevrátili k vyučování, aby si uvědomili význam proběhlých oslav.¹³⁸

26. 5. 1926 bylo ve vyšších třídách připomenuto výročí smrti Františka Palackého¹³⁹. Světová válka vyvolala u všech kulturních národů usilovnou touhu po zabezpečení míru, a tak se i v této škole při oslavách narozenin Jana Amose Komenského hovořilo v okruhu žactva a učitelů o mírovém hnutí vzdělaných národů.¹⁴⁰ Dne 28. 9. 1929 uplynulo tisíc let od smrti českého knížete Václava, a proto byla 27. 9. poslední vyučovací hodina ve všech třídách věnována oslavě této významné historické osobnosti.¹⁴¹ 27. 10. 1929 bylo oslaveno padesátileté výročí vynálezu žárovky Thomasem A. Edisonem.¹⁴²

Kromě výše zmíněných oslavy českých velikánů si škola připomínala také důležité historické události a významné dějinné milníky. 28. 10. 1919 oslavila výroční den „Svobody“ a znovuzřízení československého státu. Na školní slavnost se dostavili žáci a kantoři, všichni členové místní školní rady s předsedou E. Benešem, majitelem velkostatku, s jeho rodinou, důstojníci „Národní obrany“, zástupci místních spolků i spoluobčané Lnář. Oslava proběhla v místnosti 1. třídy, která byla slavnostně vyzdobena. Událost byla zahájena projevem řídicího učitele Karla Vavříčka o významu tohoto dne. Svůj proslav založil na třech základních slovech, a sice práce, pravda a láska. Upozornil na význam těchto tří ctností ve výchově rodinné, školské i občanské. Po tomto výkladu byla zapěna česká hymna¹⁴³, po které následoval přednes vlasteneckých básní. Nakonec byla zapěna hymna slovenská.¹⁴⁴ K počtě a povzbuzení žáků pořídila správa školy do učeben lnářské školy obrazy slavných mužů: Wilsona, T. G. Masaryka a J. A. Komenského. Cena těchto obrazů byla 75 Kč.¹⁴⁵ Před vystaveným Masarykovým obrazem byly 7. 3. 1919 oslaveny jeho 69. narozeniny.¹⁴⁶

¹³⁵ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 162 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹³⁶ Srov. Tamtéž, s. 164.

¹³⁷ Srov. Tamtéž, s. 177, 178.

¹³⁸ Srov. Tamtéž, s. 4.

¹³⁹ Srov. Tamtéž, s. 18.

¹⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 17.

¹⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 46.

¹⁴² Srov. Tamtéž, s. 46.

¹⁴³ Srov. Tamtéž, s. 166.

¹⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 167.

¹⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 164.

¹⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 162.

V červu roku 1923 jednal okresní výbor o žádosti postavení pomníku za zesnulé Lnářské vojíny. Výbor schválil a v srpnu téhož roku byla uspořádána slavnost na počest truchlících pozůstalých. Slavnostní průvod měl v čele družinu legionářů se státními vlajkami a stanul u zahaleného pomníku, kde byla pronesena vlastenecká řeč o jeho významu pomníku a o životě ve válce.¹⁴⁷

27. 9. 1924 si všechny třídy připomněly rozvinutí praporu České Družiny. Prapor rozvinuly dne 28. 10. 1914 v Kyjově setniny (armádní jednotky) „Nazdar“ v Bayonu a později se staly základními kameny revoluce a samostatnosti státu.¹⁴⁸ Den národního osvobození byl oslaven v jednotlivých třídách přesně o měsíc později. V tomto roce byla připomenuta i deklarace slovenské národní rady.¹⁴⁹

Volba prezidenta, která se konala 27. 5. 1927, byla očekávána s velkým zájmem a v rozhlase ji sledovali jak učitelé, tak žáci. Jakmile bylo oznámeno, že byl prezidentem zvolen opět T. G. Masaryk, vyvěsila škola státní vlajku a po proslovu řídicího učitele byla svolána sláva v doprovodu zpěvu národní hymny.¹⁵⁰ V červnu škola vzpomněla na památnou bitvu u Zborova a připomněla si její význam pro samostatnost národa.¹⁵¹

Roku 1930 byly besídkou, proslovu, přednesem básní a zpěvem dvou hymen oslaveny prezidentovi 80. narozeniny.¹⁵² Žáci Lnářské školy se také pravidelně zúčastňovali slavností míru „Červeného kříže“ při nichž si u výše zmíněného pomníku padlých vojínů připomínali jejich památku.¹⁵³ V květnu 1930 bylo žákům připomenuto výročí smrti generála a učence Milana Štefánika.¹⁵⁴

V květnu 1934 školu opět provázelo určité napětí z probíhajících voleb prezidenta, o kterých byli žáci dopředu obeznámeni. 24. 5. bylo oslaveno opětovné zvolení T. G. Masaryka.¹⁵⁵ Po šesti dnech byli žáci poučeni o významu nešťastné bitvy u Lipan před 500 lety a téhož dne škola slavnostně vzpomněla na velikány Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetanu; připomněla si je pouštěním ukázek skladeb na gramofonových deskách.¹⁵⁶

14. 12. 1935 rezignoval prezident Československé republiky T. G. Masaryk s následujícím vyjádřením: *„Prezidentský úřad je těžký a odpovědný a vyžaduje proto plné síly. Vidím, že již nestačím, a proto se ho vzdávám. Byl jsem čtyřikrát zvolen prezidentem naší republiky, snad mi to dává legitimaci, abych vás poprosil a celý národ československý i spoluobčany národnostní ostatních, abyste při správě státu pamatovali na to, že státy se udržují těmi ideály, u nichž se zrodily. Sám jsem si toho byl vždycky vědom. Potřebujeme dobrou zahraniční politiku a doma spravedlnost ke všem občanům, ať jsou kterékoli národnosti. Rád bych ještě řekl, že za svého nástupce doporučuji dr. Beneše. Pracoval jsem s ním za hranicemi i doma a znám ho. Mám plnou důvěru, že vše půjde dobře a dá-li Bůh, budu se na vás ještě chvíli dívat, jak to vedete...“*. Následně byl 18. 12. v souladu s Masarykovým přáním Národním shromážděním

¹⁴⁷ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 176 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 3.

¹⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 5.

¹⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 25.

¹⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 25.

¹⁵² Srov. Tamtéž, s. 47.

¹⁵³ Srov. Tamtéž, s. 48.

¹⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 48.

¹⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 81.

¹⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 81.

většinově zvolen nový prezident Edvard Beneš.¹⁵⁷ 28. 5. 1936 byly tedy na zdejší škole poprvé slaveny narozeniny druhého československého prezidenta.¹⁵⁸

V ranních hodinách dne 14. 9. 1937 zemřel první prezident Československé republiky dr. Tomáš Garrigue Masaryk. Na základě nařízení ministerstva školství nemělo žactvo na důkaz smutku odpoledne vyučování.¹⁵⁹ 17. 9. se žáci společně s třídními učiteli zúčastnili školní trizny pro prezidenta a vyslechli si smuteční projev ministra školství a národní osvěty z rozhlasu.¹⁶⁰ 21. 9. (v den Masarykova pohřbu) se žáci a učitelé přidali k smutečnímu průvodu se zastřenou státní vlajkou.¹⁶¹ V sálu si všichni přítomní vyslechli smuteční projev prezidenta dr. Edvarda Beneše – opět z rozhlasu. Během následujících smutečních dnů byla na školní budově vyvěšena státní vlajka i smuteční prapor a obrazy prezidenta byly zastřeny černým florem.¹⁶²

3.3.4 Sponzorské dary a vybavení školy

Ve školním roce 1923/1924 došlo na škole k četným materiálním úpravám. Byly přestaveny kamna a doplněny zásoby kvalitního uhlí na zimu.¹⁶³ Průtrž mračen, která zasáhla školu o prázdninách, poškodila stromy i letním cvičiště a kolem budovy školy byla v některých místech vyrvána část půdy až třičtvrtě metru hluboko.¹⁶⁴

Roku 1927 dala místní školní rada svým nákladem upravit studnu a zhotovit novou pumpu. Poskytnuty byly také dvě nové tyče na šplhání a kád' pro dešťovou vodu na zalévání školní zahrady.¹⁶⁵ Škola každoročně prováděla menší pravidelné údržby i opravy, jako například malování, natírání podlah aj.

Ve školním roce 1932/1933 obdrželo od Občanské záložny v Blatné 21 žáků 1. třídy vkladní knížky s vkladem 10 Kčs k 80. výročí založení peněžního ústavu.¹⁶⁶ Záložní spolek Konvička daroval každému žákovi po jedné tužce a jednom savém papíru. Komitét všedělnického sdružení ve Lnářích daroval 340 Kčs na opatření obuvi pro chudé žáky. Za tento obnos bylo zakoupeno 34 přezuvek od Bati z Kasejovic.¹⁶⁷ K budově školy byly v tomto školním roce připevněny nové žlaby s vedlejší úpravou odtoku vody.¹⁶⁸

Škola v roce 1935/1936 zakoupila 5 obrazů prezidenta dr. Edvarda Beneše.¹⁶⁹ Dle nařízení okresního úřadu v Blatné byla také vyklizena půda u školní budovy; jednalo se o opatření protiletcké obrany¹⁷⁰

¹⁵⁷ DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 101 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 105.

¹⁵⁹ Srov. Tamtéž, s. 121.

¹⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 121.

¹⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 122.

¹⁶² Srov. Tamtéž, s. 122.

¹⁶³ Srov. Tamtéž, s. 177.

¹⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 11.

¹⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 25.

¹⁶⁶ Srov. Tamtéž, s. 68.

¹⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 69.

¹⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 72.

¹⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 106.

¹⁷⁰ Srov. Tamtéž, s. 106.

3.4 Život ve lnářské škole v letech 1938-1945

3.4.1 Stručná charakteristika doby

29. 9. 1938 došlo k podepsání dohody o připojení sudetských oblastí k Německu a obsazené oblasti muselo spousta Čechů opustit. O několik dní později, 5. 10., abdikoval prezident Beneš. O rok později se od Československého státu odtrhlo Slovensko, které v roce 1938 deklarovalo autonomii.¹⁷¹

Nový prezident Emil Hácha se tragickému vývoji snažil vzdorovat, ale 15. 3. podlehl psychickému nátlaku a souhlasil s okupací české země německými vojsky. Dohled nad protektorátem držel Konstantin von Neurath a v důsledku okupace došlo na českém území ke zrušení všech politických stran a organizací.¹⁷²

Česká společnost v sobě objevila silné vlastenecké cítění. Odpor vůči okupaci byl vyjádřen například manifestačním převozem ostatků Karla Hynka Máchy. 28. 10. 1939 proběhly masové protesty, při nichž byl zastřelen Václav Sedláček a Jan Opletal. Protest mladého studenta dal nacistům podnět k perzekuci Českých studentů a k uzavření vysokých škol.

Vznikl také domácí odboj, který organizovali bývalí důstojníci v ilegální organizaci Obrana národa a zástupci některých politických stran a hnutí. Odbojové skupiny navazovali kontakt s Londýnskou emigrací i s členy protektorátní vlády v čele s Aloisem Eliášem. Roku 1941 se stal říšským protektorem Reinhard Heydrich. Heydrich zatkł předsedu vlády Aloise Eliáše, zastrašil Háchu a vyhlásil stanné právo a popravky. Vedení emigrace se proto rozhodlo Heydricha zlikvidovat. 27. 5. 1942 na něho byl spáchán atentát, což rozpoutalo nacistickou vlnu vražd, během kterých zahynuli nejen atentátníci, ale také tři tisíce lidí z vesnic Lidice a Ležáky. Na území protektorátu vstoupili v platnost Norimberské zákony.¹⁷³

Edvard Beneš začal organizovat zahraniční odboj, jehož zastřešující organizací se stal Československý národní výbor. Ten se později přeměnil v Československou exilovou vládu. Roku 1943 byla podepsána Československo-sovětská smlouva o přátelství, pomoci a poválečné spolupráci. 9. 5. 1945 došlo ke konečnému osvobození Československa a ke kapitulaci Německa. Všechny existující strany se sdružily v národní frontě. V důsledku hroživých činů spáchaných Němci bylo tzv. odsunuto velké množství německých obyvatel českého území. V říjnu 1945 podepsal prezident Beneš dekrety o znárodnění podniků a bank.

3.4.2 Život ve škole

Z popudu německé vlády žádali v roce 1938 někteří němečtí občané o autonomii a o připojení jimi obývaného území k Německu, které začalo později obsazovat československé hranice. Vláda proto zaujmula obranou pozici a začala povolávat vojáky do pohraničních opevnění. V tuto dobu nastoupil učitel Václav Liška jako podporučík pěšího pluku č. 11, 5. roty. Jeho místo ve škole zaujal řídicí učitel A. Hlasivec.¹⁷⁴

¹⁷¹ Srov. ČORNEJ, P. *Dějiny Českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův brod: Fragment, 2003, s. 116, 117. ISBN 80-7200-760-2.

¹⁷² Srov. Tamtéž, s. 118.

¹⁷³ Srov. Tamtéž, s. 119.

¹⁷⁴ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 133 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

Protože hrozilo nebezpečí, že bude republika napadena, byl dne 23. 9. v nočních hodinách vyhlášen stav branné pohotovosti všech vojnů do 40 let.¹⁷⁵ Do vojenské služby nastoupili učitelé Ferdinand Jan a Václav Topka a řídící učitel uvedl v činnost 3 skupiny civilní protiletectvé obrany. Obsazeny byly 2 silniční a 2 železniční mosty, 2 nádraží a telegrafní i telefonní vedení v obci Lnáře.¹⁷⁶

Během srpna a září se ve Lnářích rozšířila nákaza slintavky a kulhavky u domácích zvířat. Bylo proto nařízeno, aby děti v zamořených dvorcích nenavštěvovaly prostory školy.¹⁷⁷ V září se počet žáků dočasně snížil také kvůli epidemii spalniček.¹⁷⁸ 1. 12. 1938 odešel do vojenské služby ředitel Antonín Hlasivec a nahradil ho Vladimír Zpěváček.¹⁷⁹

V roce 1939 žáci uspořádali sbírku pro uprchlíky ze zabraného území. Podařilo se pro ně nasbírat 108 kusů oblečení a několik hraček. Sběrka následně putovala k okresní péči o mládež v Blatné.¹⁸⁰ Konala se také sbírka odpadkových hmot,¹⁸¹ která musela být následně prováděna pravidelně až do roku 1945.

15. 6. 1939 byl na zdejší škole otevřen prázdninový útulek pro děti od 3 do 6 let, do kterého se přihlásilo 14 dětí. Lnářský Sokol věnoval útulku několik hraček.¹⁸²

V době protektorátu a válečných lete docházelo velmi často k prodlužování prázdnin a k omezování provozu škol, většinou na základě státních nařízení. Například v roce 1940 byly vánoční prázdniny prodlouženy o pět dní.¹⁸³ Pololetní prázdniny v tomto roce trvaly kvůli nedostatku topného materiálu dokonce měsíc. Žákům byly v těchto případech zadávány domácí úkoly, aby byly zmírněny následky neuskutečněného vyučování.¹⁸⁴

Dle nařízení okresního úřadu v Blatné byla škola dne 3. 7. 1940 opatřena německo-českým nápisem „Volksschule“ (v překladu obecná škola). Také se začala povinně vyučovat němčina.¹⁸⁵ Mezi další výrazné změny, které školu postihly, bylo zrušení rodičovského sdružení.¹⁸⁶ V listopadu byly ve škole Civilní protiletectvé obranou pořádány opakovací kurzy o službě samaritské a asanační.¹⁸⁷

Zachování letního času v podzimním období znamenalo, že cestu do a ze školy museli přespolní žáci absolvovat po tmě. Proto byl podán návrh na změnu začátku vyučování na 8:30. Následně bylo rozhlásem vyhlášeno, že z rozhodnutí ministerstva školství a národní osvěty bude začátek vyučování přesunut na 8:45 s platností od 4. 11. 1940 do 31. 3. 1941.¹⁸⁸

6. 6. 1941 bylo na lnářském zámku ubytováno 250 studentů gymnázia z Essenu „Hitlerjungend“. Protože jim byly propůjčeny 4 učebny, bylo na škole zavedeno nepravidelné odpolední vyučování.¹⁸⁹ V polovině listopadu se němečtí studenti vrátili zpět do Essenu a na škole se opět začalo učit podle předchozího režimu.¹⁹⁰ Téhož roku ministerstvo školství a národní osvěty zrušilo na lnářské škole pro malý počet žáků

¹⁷⁵ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 133 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 134.

¹⁷⁷ Srov. Tamtéž, s. 135.

¹⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 136.

¹⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 137.

¹⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 138.

¹⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 144.

¹⁸² Srov. Tamtéž, s. 144.

¹⁸³ Srov. Tamtéž, s. 149.

¹⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 149.

¹⁸⁵ Srov. Tamtéž, s. 4.

¹⁸⁶ Srov. Tamtéž, s. 5.

¹⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 5.

¹⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 6.

¹⁸⁹ Srov. Tamtéž, s. 10, 11.

¹⁹⁰ Srov. Tamtéž, s. 14.

3. třídu postupnou.¹⁹¹ 30. 6. 1945 byla na zámku ve Lnářích opět ubytována německá mládež v počtu 109 žáků. Během prázdnin byli tito žáci vyučováni v dopoledních hodinách ve lnářských třídách.¹⁹²

Za účelem urychlení osvojení si německého jazyka nařídil ministr školství, aby se počátkem druhého pololetí na obecných školách v 1. a 2. postupném ročníku vyučovala němčina 4 hodiny týdně, ve 3. a 4. ročníku 7 hodin týdně a v 6. až 8. ročníku 6 hodin týdně.¹⁹³ Počet žáků ve třídě nesměl při výuce němčiny přesáhnout 35, a proto byla 2. třída rozdělena na dvě skupiny.¹⁹⁴ Anně Bejčkové, učitelce domácích nauk, bylo nařízeno s okamžitou platností snížit počet vyučovacích hodin „jejího“ předmětu ze 3 na 2 a poskytnout tak více času pro vyučovací hodiny němčiny.¹⁹⁵ 17. 9. 1942 se v Blatné konaly písemné všeobecné zkoušky z německého jazyka, kterých se zúčastnili i žáci lnářské školy.¹⁹⁶ Tyto zkoušky byly prováděny pravidelně až do konce války v roce 1945. Německému jazyku se museli začít učit i učitelé, pro které byly v okresním městě Blatné organizovány pravidelné kurzy němčiny. 19. 10. 1943 ministerstvo školství za účelem prohloubení znalosti německého jazyka na obecných a hlavních školách zavedlo povinnost zřídit pracovní kroužky s vyučováním němčiny, což se nevyhnutelně dotklo i lnářské školy.¹⁹⁷

V listopadu 1943 se nařízením ministerstva školství zrušila školní rada a její povinnosti převzal starosta dané obce.¹⁹⁸

V sobotu 22. 4. 1944 pořádalo okresní vedení veřejné služby ve Strakoncích přednášku na téma „Základy nového evropského řádu“, které se zúčastnily dvě učitelky lnářské školy.¹⁹⁹ Schůze byla zahájena okresním inspektorem, který důrazně apeloval na všechny přítomné učitele, aby věrně a svědomitě plnily příkazy doby. O prázdninách roku 1944 byli učitelé pověřeni vyplněním dotazníků pro ústav sociální antropologie a národní biologie při německé Karlově univerzitě v Praze. Účelem těchto dotazníků bylo blíže poznat životy žactva 10. ročníků navštěvujících zdejší školu a zjistit, je-li venkov stěhováním obyvatel do měst nejen kvantitativně, ale i kvalitativně poškozován.²⁰⁰

Dle nařízení školního úřadu ve Strakoncích ze dne 31. 1. 1945 byly všechny školní třídy vyklizeny, opatřeny slámou a připraveny k použití pro ubytování uprchlíků z východu.²⁰¹ V únoru bylo do Lnář přijato 137 uprchlíků z opolského a ratibořského okresu. Druhý transport uprchlíků přijel o pár dní později do Kasejovic, odkud byl převozem přemístěn také do Lnář.²⁰² Kvůli obsazení školy uprchlíky byly žákům v hostinci u Maroušků zadávány týdenní domácí úkoly.²⁰³ K organizování lágru byla do Lnář přijata německá učitelka F. Pichlová z Českých Budějovic.²⁰⁴

¹⁹¹ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 14 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

¹⁹² Srov. Tamtéž, s. 18.

¹⁹³ Srov. Tamtéž, s. 15, 16.

¹⁹⁴ Srov. Tamtéž, s. 16.

¹⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 17.

¹⁹⁶ Srov. Tamtéž, s. 21.

¹⁹⁷ Srov. Tamtéž, s. 28.

¹⁹⁸ Srov. Tamtéž, s. 28.

¹⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 31.

²⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 33.

²⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 37.

²⁰² Srov. Tamtéž, s. 37.

²⁰³ Srov. Tamtéž, s. 37.

²⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 37.

Dne 4. 4. 1945 bylo opět zahájeno vyučování. Kvůli obsazení školy uprchlíky musela ale být zřízena provizorní třída v hostinci „na Panské“. Vyučovalo se střídavě; polodenně po jednotlivých odděleních.²⁰⁵ Na konci tohoto kalendářního roku zemřel řídicí učitel Vladimír Zpěváček, který bydlel ve škole. Ve věku 59 let podlehl rakovině krku. Jeho pohřbu se zúčastnila celá škola.²⁰⁶

3.4.3 Školní oslavy

Školní oslavy musely být v období Protektorátu spjaté pouze s německými událostmi. Vše, co souviselo s českou historií, se slavilo buď velmi stroze anebo vůbec. Proto výročí založení Československého státu uctila škola tiše a bez velkých oslav; jediným symbolem významného dne byla státní vlajka zavěšená na budově školy.²⁰⁷ Konec školního roku 1938/1939 byl zakončen tichou Husovou slavností.²⁰⁸

Slavnosti, které musely být prováděny na základě nařízení protektorátní vlády, škola slavila se značným odporem a pouze nutnými formalitami. Například 9. 11. 1939 byla u příležitosti vzpomínky na padlé příslušníky německého nacionálně sociálního hnutí vyvěšena u školy říšská vlajka.²⁰⁹ O rok později škola vzpomínala na zřízení Protektorátu, což bylo oslaveno krátkým proslovem řídicího učitele. Následně byl žákům připomenut předpis o povinné úctě k Německé říši.²¹⁰ Takto tomu bylo i u ostatních nucených „německých“ oslav. Další z velmi nutných výsad bylo pravidelné slavení narozenin Adolfa Hitlera.²¹¹

30. 4. 1942 zemřel Reinhard Heydrich, zastupující říšský protektor a šéf bezpečnostní policie, který podlehl zraněním ze spáchaného atentátu. Na znamení smutku musely být na budově školy vyvěšeny prapory.²¹² Jedinou povolenou událostí, která alespoň trochu uctívala český národ, byla oslava narozenin protektorátního českého prezidenta Emila Háchy.²¹³ Během Protektorátu a druhé světové války se ve školní kronice zaznamenaly pouze výše zmíněné oslavy, které se pravidelně opakovaly a probíhaly vždy stejným způsobem.

Změna nastala až po skončení války, kdy si škola opět připomenula T. G. Masaryka a promluvila při té příležitosti také o zásluhách druhého prezidenta.²¹⁴ Po osvobození od nacistické nadvlády byl ve škole 27. 10. slaven „Den osvobození“. Ve slavnostně vyzdobené třídě byla událost zahájena proslovem. Další program byl vyplněn zpěvem i recitacemi žáků. Po tom, co byla poprvé po několika letech zapěna národní hymna, byla slavnost ukončena.²¹⁵ Německé oslavy však brzy vystřídal oslavy sovětské, neboť se moci nad státem ujmula Komunistická strana.

²⁰⁵ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 37 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 163.

²⁰⁷ Srov. Tamtéž, s. 136.

²⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 143.

²⁰⁹ Srov. Tamtéž, s. 148.

²¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 150.

²¹¹ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1940/1941-1944/1945* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 10 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²¹² Srov. Tamtéž, s. 18

²¹³ Srov. Tamtéž, s. 25

²¹⁴ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 133 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 161.

3.4.4 Sponzorské dary a vybavení školy

Během tohoto období škola značně zpustla mimo jiné proto, že byla často na základě nařízení uzavřena. V letech 1940 až 1943 bylo provedeno pouze několik nutných úprav na přilehlých pozemcích. Bylo vysázeno 13 nových stromů, jelikož následkem mrazů část vegetace zahynula.²¹⁶ Také byla postavena nová zeď u kolny na uhlí, neboť původní se rozpadla v důsledku podmáčení a mrazů.²¹⁷ Velkou změnou bylo zakoupení prvních železných kamen, které byly kvalitnější a než původní kachlová.²¹⁸ Rodičovské sdružení za podpory místního spolku Kampelička poskytlo škole rádio s třemi rozhlasy, elektrický gramofon a mikrofon,²¹⁹ aby mohla škola sledovat nové události a včas se informovat o případných hrozbách. Výraznější změny se začaly dít až po skončení války. Po odchodu posledních německých vojsk byla škola vymalována, uklizena a připravena na vyučování, které začalo 11. 6. 1945.²²⁰

3.5 Život ve lnářské škole v letech 1946-1950

3.5.1 Stručná charakteristika doby

Po válce došlo k mohutnému zestátnění v zájmu komunistické strany, která se stala vítězem voleb v květnu 1946. Předsedou strany se stal Klement Gottwald. Na základě rozhodnutí sovětského svazu odmítla v létě 1947 ČSR Maršálův plán hospodářské pomoci.²²¹

Ministři a vláda podali v únoru roku 1948 demisi, kterou prezident Beneš přijal. Přijal zároveň také Gottwaldův návrh na ustanovení nové vlády. Později ale odmítl podepsat novou ústavu a odstoupil z úřadu. Novým prezidentem se stal 14. 6. 1948 Klement Gottwald. Nová vláda plně podlehla Stalinově politice a ekonomika se přeorientovala na těžký průmysl.²²²

²¹⁶ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1940/1941-1944/1945* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 11 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 5

²¹⁸ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 144 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²¹⁹ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1940/1941-1944/1945* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 6 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²²⁰ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 158 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²²¹ Srov. ČORNEJ, P. *Dějiny Českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův brod: Fragment, 2003, s. 121. ISBN 80-7200-760-2.

²²² Srov. Tamtéž, s. 123

3.5.2 Život ve škole

Na začátku školního roku 1946/1947 na škole působila jako zastupující ředitelka Ludmila Weinfurterová,²²³ kterou prvního listopadu 1946 nahradil Zdeněk Cais.²²⁴ Ten byl následně v prosinci roku 1946 okresním výborem jmenován obecním knihovníkem a pokladníkem rady.²²⁵ Později byl jmenován také předsedou místní osvětové rady.²²⁶

Po pololetních prázdninách v roce 1947 proběhla na škole schůze rodičovského sdružení, na kterém padlo rozhodnutí o zestátnění obecné lnářské školy.²²⁷ 22. 4. 1948 byl na ústavodárném shromáždění odhlasován nový školní zákon. Obecné školy se na základě něj přejmenovaly na „národní školy prvního stupně“. Zákon také jasně stanovoval počet tříd, které tyto školy musely mít – 5.²²⁸

Ve školním roce 1946/ 1947 se učitelé zdejší, v té době již národní, školy poprvé zúčastnili pracovní schůze v Blatné, na které byli přítomni všichni učitelé z okresu.²²⁹ Na druhé pracovní schůzi učitelstva vystoupil dokonce bratr prezidenta Vojtěch Beneš.²³⁰ Tyto schůze se následně konaly pravidelně každý školní rok.

Pro pracující rodiče byl na škole zřízen roku 1947 o prázdninách žňový útulek.²³¹

Na začátku školního roku 1947/1948 byla ze školy propuštěna učitelka Věra Kreuzerová, která nebyla plně kvalifikovaná a odpovídal tomu i její nižší plat. Odešla do továrny na výrobu umělých květů, kde pobírala plat dvojnásobně vyšší.²³²

V den Dušiček v roce 1947 vedla škola spor se lnářskými zástupci československé církve. Tento spor odstartovala žádost správce školy, aby zástupkyně československé církve paní Arnoštová, která využívala jednu ze školních tříd k výuce náboženství, tuto třídu umyla a uklidila. Škola v tu dobu neměla školnici a veškeré úklidové práce tak zastávala manželka řídícího učitele, která úklid prováděla zcela zdarma.²³³ Nakonec byla třída paní Arnoštkovou s nechutí umyta a církev přestala vyučovat náboženství v prostorech školy. Tím ovšem spor neskončil. V obci začali členové církve o škole šířit pomluvy a správce školy proto požádal o prozkoumání problému okresní školní výbor. Ten zjistil, že církev neměla povolení třídu užívat a její využívání označil za neoprávněné.²³⁴

Po podání demise ministrů 29. 2. 1948 byla jmenována nová vláda v čele s Komunistickou stranou ČSR,²³⁵ což způsobilo odklon od lidově liberálně demokratického smýšlení státu. Vznikly proto akční výbory, které disponovaly širokou kompetencí. V důsledku toho docházelo v zemi k propouštění velkého počtu učitelů. Tento proces lnářskou školu žádným způsobem nezasáhl.²³⁶ Vliv Komunistické strany na zaměstnávání učitelů byly v kronice krátce zmíněny až kolem roku 1950. Více informací z kroniky k těmto procesům nelze dohledat, protože příslušné stránky jsou nedostupné.²³⁷

²²³ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika Obecné školy ve Lnářích 1946-1992* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 2 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²²⁴ Srov. Tamtéž, s. 4.

²²⁵ Srov. Tamtéž, s. 6.

²²⁶ Srov. Tamtéž, s. 9.

²²⁷ Srov. Tamtéž, s. 8.

²²⁸ Srov. Tamtéž, s. 24.

²²⁹ Srov. Tamtéž, s. 8.

²³⁰ Srov. Tamtéž, s. 10.

²³¹ Srov. Tamtéž, s. 11.

²³² Srov. Tamtéž, s. 16.

²³³ Srov. Tamtéž, s. 18.

²³⁴ Srov. Tamtéž, s. 17.

²³⁵ Srov. Tamtéž, s. 20.

²³⁶ Srov. Tamtéž, s. 21.

²³⁷ Srov. Tamtéž, s. 58.

V neděli 21. 3. byli žáci v rámci „Dne práce“ vyzváni ke sběru odpadkových hmot. V tento den se pracovalo v celé zemi.²³⁸ O měsíc později byla u budovy školy zřízena školka.²³⁹ Na počátku června 1948 škola zaznamenala zprávu o tom, že se Edvard Beneš zřekl postu prezidenta. Na prezidentské místo následně nastoupil člen Komunistické strany ČSR Klement Gottwald.²⁴⁰ Před koncem školního roku 1947/1948 odjeli někteří žáci školy na 11. sokolský slet.²⁴¹ Po celý tento rok fungovala při škole kojenecká poradna, která vznikla na žádost okresní péče o mládež a kterou vedl zdejší lékař.²⁴²

V srpnu 1948 byly schváleny nové školní osnovy. Učitelé byli novinami celorepublikově vyzíváni, aby se do škol dostavili již týden před začátkem vyučováním nadcházejícího školního roku. Lnářští učitelé tak tento týden využili k prostudování nových osnov a k přípravě na zahájení školního roku.²⁴³ Předposlední den prázdnin (30. 8.) se také všichni učitelé zúčastnili pedagogického dne v Blatné, kde se společně seznamovali s náplní nových osnov a připravovali učební plány pro příští školní týdny.²⁴⁴

Školním rokem 1948/ 1949 začal platit od nový školský zákon a obecná škola ve Lnářích se stala školou národní. Další změnou bylo, že školu již nespravovala správa školského úřadu, ale ředitel.²⁴⁵ Začátek školního roku byl narušen smutnou zprávou o smrti Edvarda Beneše.²⁴⁶

Problémy s úklidem a péčí o školu byly vyřešeny v říjnu 1948, kdy byla přijata školnicí Anežka Písařová, které byla pronajata k bydlení školní kuchyně s kabinetem.²⁴⁷ V tomto školním roce byla škola organizována jako dvoutřídní, jelikož vychovávala pouze 40 dětí.²⁴⁸

Školu každoročně několikrát navštěvovali inspektoři, kteří dohlíželi na to, aby splňovala požadavky a normy stanové státem. V květnu 1948 přijeli na návštěvu školští referenti krajského národního výboru, aby prohlédli a zkontrolovali výzdobu školy k příležitosti 9. sjezdu KSČ, který se daný měsíc konal.²⁴⁹ 6. 3. 1950 navštívil školu inspektor, aby zjistil, zda se nepřipravují zvláštní oslavy na počest 100. narozenin T. G. Masaryka, které byly spojovány s podporou starého režimu. Škola byla však na tu toto kontrolu připravena a na bývalého prezidenta vzpomněla jen vysílaným rozhlasovým proslovem na počest jeho památky.²⁵⁰

V dalším školním roce se na konci října ředitel lnářské školy zúčastnil politického školení v Běhařově. Po dobu jeho nepřítomnosti musela být škola organizována jako dvoutřídní, neboť obvykle vyučoval jednu ze tříd.²⁵¹

²³⁸ Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika Obecné školy ve Lnářích 1946-1992* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 20 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

²³⁹ Srov. Tamtéž, s. 24.

²⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 25.

²⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 26.

²⁴² Srov. Tamtéž, s. 26.

²⁴³ Srov. Tamtéž, s. 28.

²⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 28.

²⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 27.

²⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 30.

²⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 31.

²⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 37.

²⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 37.

²⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 47.

²⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 43.

V roce 1949 škola zavedla pravidelné přesnídávky ve formě teplé kávy, která byla žákům podávána po celý školní rok.²⁵² V prosinci téhož roku odešla školnice, protože se rozhodla vykonávat práci kuchařky na statku.²⁵³ A tak její povinnosti (především úklidu) opět převzala manželka ředitele školy.

V roce 1950 nastaly velké změny ve školním hospodářství; bylo totiž zestátněno. Místní národní výbory byly přeorganizovány a vznikl tak osvětový referát pro věci školské a tělovýchovu s místní osvětovou komisí, jejímž prvním předsedou byl zvolen ředitel školy. Pro školu bylo také zavedeno šekové platební řízení. Účty školy začal nově proplácet místní národní výbor namísto školské rady.²⁵⁴

Místo němčiny se ve škole povinně vyučoval ruský jazyk. Stát se také snažil o to, aby se do povědomí všech občanů dostala oddanost k Rusku a ke Komunistické straně. 25. 2. 1950 byl ve škole uspořádán proslov na téma „Co nám přinesl únor 1948“.²⁵⁵

3.5.3 Oslavy

Jak již bylo avizováno, školu v těchto letech zasáhla nařízená vlna svátků a oslav spojených se Sovětským svazem, které musely být pořádány na základě nařízení ministerstva školství. Například 28. 10. 1946 pořádala škola událost při příležitosti Svátku svobody, který byl několik následujících let oslavován pravidelně.²⁵⁶ Pamětní revoluční dny 5. a 8. 5. 1948 trávili žáci poslechem rozhlasu, neboť rozhlasová stanice Prahy každoročně připravovala oslavné projevy. Nutností byly také výklady třídních učitelů o této historické události i veřejné oslavy v obci. V listopadu byla pravidelně oslavována Velká říjnová socialistická revoluce.²⁵⁷ Po nástupu prezidenta Gottwalda bylo také zvykem každoročně slavit jeho narozeniny.²⁵⁸ V prosinci 1949 škola slavila velké výročí 70. narozenin vůdce J. V. Stalina. Žáci na zpívali ruské písně a recitovali básně.²⁵⁹ Oslavy dne vítězství byly roku 1950 pořádány v místním kině, kde mládež zpestřila program přednesem básní a zpěvem českých a ruských písní. Při této příležitosti museli všichni žáci i učitelé podepsat Stockholmskou mírovou rezoluci.

Před Vánocemi byly pravidelně pro žáky uspořádávány slavnosti obohacené nadílkou; tentokrát už nejen pro chudé žáky, ale pro všechny děti. U vánočního stromu byly zpívány koledy a děti se těšily z připraveného občerstvení i z malých dárků.²⁶⁰

Před nástupem prezidenta Gottwalda se škola směla připomínat zesnulého prvního prezidenta T. G. Masaryka. Oslavy probíhaly v prostorech Sokola na lnářském zámku za účasti občanů a školy. Žáci k programu přispívali nejen recitací básní, ale také zpěvem písní.²⁶¹

²⁵² Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika Obecné školy ve Lnářích 1946-1992* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 44 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.cesearchivy.cz>>.

²⁵³ Srov. Tamtéž, s. 44.

²⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 46.

²⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 47.

²⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 4.

²⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 32.

²⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 32.

²⁵⁹ Srov. Tamtéž, s. 44.

²⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 7.

²⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 9.

Na poslední týden vyučování ve školním roce byly dětem připravovány zábavné programy, na kterých se podíleli i jejich rodiče. Roku 1948 byl, v rámci tohoto dětského týdne, uspořádán slavnostní průvod, závod na koloběžkách, veselice doprovázená zpíváním a tancem a promítáním filmu v biografu.²⁶² V červenci byly také uspořádány výlety do Prahy, na Křivoklát, do Lán a do Lidic.²⁶³

K pravidelným oslavám státních svátků patřil Den žen, 1. máj, Mezinárodní den žen i již zmiňovaný svátek práce. Roku 1949 bylo na škole oslaven, v březnu za přítomnosti SRPŠ, Mezinárodní den žen. Při této příležitosti byla podepsána rezoluce o zachování míru.²⁶⁴ 1. máj byl téhož roku oslaven společnou slavností všech krajských měst ve městě Blatné.²⁶⁵ Uspořádán byl prvomájový průvod a děti ze všech škol daného okresu, pod který spadala i škola ve Lnářích, po postavenou májkou recitovaly básně a zpívaly oslavné písně.²⁶⁶

3.5.4 Vybavení školy

Nový řídící učitel Zdeněk Cais učinil ve své funkci ve škole několik zásadních úprav. Po období okupace, kdy v jejích prostorách pobýval Hitlerjungend, působila zpustlým a zchátralým dojmem a její pozemky byly zarostlé vysokou trávou a křovím.²⁶⁷ Celý venkovní pozemek školy byl proto upraven a byla také nově zhotovena odtoková stoka, která odvedla vodu hromadící se pod budovou školy.²⁶⁸ Problémy se zavodněním musela ale škola i tak během následujících let řešit znovu. K dalším zásadním opravám na škole patřila oprava střechy, která začala v roce 1947.²⁶⁹ V témže roce bylo upraveno elektrické vedení. Dříve totiž vedlo u zdi školy, a to bylo proti předpisům. Nyní bylo tedy nově zapuštěno do trubek v zemi. Velmi významnou změnou bylo pro školu zavedení telefonu. K tomu došlo v lednu 1950 a poplatky za něj hradil stát.²⁷⁰

²⁶² Srov. DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika Obecné školy ve Lnářích 1946-1992* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, s. 38 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.cesearchivy.cz>>.

²⁶³ Srov. Tamtéž, s. 39

²⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 47

²⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 48

²⁶⁶ Srov. Tamtéž, s. 49

²⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 5.

²⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 6.

²⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 9.

²⁷⁰ Srov. Tamtéž, s. 46.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vylíčit události, které ovlivňovaly vývoj místní školy v letech 1900-1950 a popsat průběh aktivit, událostí a oslav, které byly ve Lnářské škole konány mimo pravidelnou vyučovací strukturu. Tyto události formovaly hodnoty a postoje žáků.

Práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol podle historického období. První kapitola popisuje historii školy od roku 1900 do roku 1913, kdy české země patřily pod Rakousko-Uhersko. Škola tehdy nesla název Obecní škola Františka Josefa I. Žáci byli povinni oslavovat všechna významná výročí monarchie. Školní život byl silně spjat s životem duchovním. Žáky ovlivňovaly pravidelné církevní obřady i četné hodiny náboženství. Ve volném čase nebo v rámci školních oslav se museli účastnit pravidelných sbírek na podporu školy nebo monarchie.

V druhé kapitole je popsán vývoj školy v období první světové války, tedy v letech 1914-1918. Škola v této době trpěla nedostatkem financí, neboť většina financí ze sbírek nyní putovala na podporu země. Žáci byli v tomto období vyzíváni k pořádání sbírek na podporu bojujících vojáků a museli zastávat práci místo členů rodin, kteří byli povoláni k boji.

Třetí kapitola se věnuje vývoji školy v období meziválečném, což bylo období velkých změn a převratů. Jedná se o roky 1919-1937. V období první republiky zažila škola velký rozkvět. Lze říci, že se jednalo o nejšťastnější období ze zkoumaných 50 let. Škola žáky vedla k vlastenectví a k národní hrdosti. Vliv církve na školu byl do určité míry omezen, přinejmenším v podobě snížení počtu vyučovacích hodin náboženství.

Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny informace o období Protektorátu Čechy a Morava a o situaci během II. světové války probíhající v letech 1938-1945. Projevy vlastenectví byly silně potlačovány, výuka na škole byla neustále zkracována a žáci se museli podvolovat říšským nařízením. Čeština byla vytlačována němčinou a škola nesla českoněmecký název.

Kapitola pátá popisuje školu v letech 1946-1950 a je zakončena školním rokem 1949/1950. Toto období charakterizuje socialistický převrat, po kterém se k moci dostala Komunistická strana Československa. Škola byla znárodněna, žáci se museli učit ruský jazyk a oslavovat sovětské momenty. Na druhou stranu školní oslavy do jisté míry zaměřeny na děti a jejich potěšení. Pravidelně byly pořádány dětské dny, které byly mezi mládeží oblíbené.

Cílem této práce je přimět čtenáře ponořit se do historie školy ve Lnářích. To mu umožní podrobný popis událostí. 5 hlavních kapitol je dále rozděleno do dalších 4 podkapitol, které pomáhají získat na vývoj školy v daném období komplexní pohled.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ČERVENKA, V. *Lnáře 1318-2018: Kapitoly z historie*. Blatná: Blatenská tiskárna s. r. o., 2018. ISBN 978-80-87603-08-6.

ČORNEJ, P. a J. POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1.

ČORNEJ, P. *Dějiny Českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-760-2.

KÁDNER, O. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Česká grafická Unie, 1922.

KVAČEK, R. *České dějiny II*. Praha: SPL - Práce, 2002. ISBN 80-86287-48-3.

ŠTVERÁK, V. a M. ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 8071847976.

Internetové zdroje

DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika Obecné školy ve Lnářích 1946-1992* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1924-1946* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1940/1941-1944/1945* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

DIGITÁLNÍ ARCHIV. *Kronika školní, 1986-1924* [online]. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz>>.

MAŠKOVÁ, S. Obec Lnáře se představuje. In *Lnare-obec.cz* [online]. 16. 2. 2011 [cit. 2021-03-03]. Dostupné na WWW: <<https://www.lnare-obec.cz/obec-lnare-se-predstavuje/d-1312/p1=1352>>.

Prameny

SOkA Strakonice. *Kronika III. díl, školní kronika 1924-1946*.

SOkA Strakonice. *Kronika školní, 1896-1924*.

SOkA Strakonice. *Školní kronika 1940/1941-1944/1945*.

SOkA Strakonice. *Kronika Obecné školy ve Lnářích, 1946-1992*.

KLAPÁKOVÁ, B. *Historie školy v obci Lnáře od roku 1900 až 1950*. České Budějovice 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Weis.

Klíčová slova: škola, Lnáře, žáci, učitelé, historie, školní rok

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá historií školy v obci Lnáře od roku 1900 do roku 1950. V teoretické části jsou popsány události, které školu v těchto letech ovlivnily. Je zde také nastíněn způsob života zdejších obyvatel. Pozornost je věnována volnočasovým aktivitám pořádaných školou. Při práci byly využity historické prameny, především školní kroniky, které jsou dostupné on-line ze Státního oblastního archivu v Třeboni. Informace byly čerpány také z knihy Lnáře 1318-2018: Kapitoly z historie, kterou sepsal Vladimír Červenka a kolegové a která byla vydána k příležitosti 700. výročí první písemné zmínky o existenci Lnář. Dále byla použita vybraná dostupná literatura, která pomáhá vystihnout nejen historii v českých zemích během zkoumaných 50 let, ale i změny, kterými prošlo školství. Téma je zpracováno pomocí přímé a komparativní metody. Jednotlivé kapitoly jsou rozděleny do 4 podkapitol podle charakteristik dané doby, života na škole, školních oslavy a vybavení školy.

ABSTRACT

History of school in the village Lnáře in the years 1900-1950

Key words: school, Lnáře, pupils, teachers, history, school year

The bachelor's thesis deals with the history of the school in the village of Lnáře from 1900 to 1950. In the theoretical part I describe the events that influenced the school in these years and describe life in it. I focus on leisure activities organized by the school. During my work I used historical sources, especially school chronicles, which are available online, from the State Regional Archive in Třeboň. I also worked with the book Lnáře 1318-2018: Chapters from history, which was published on the occasion of the 700th anniversary of the first written mention of the existence of Lnář, written by Vladimír Červenka and colleagues. I also used selected available literature, which helped me to capture the history of the Czech lands during these 50 years and the changes that education has undergone. The direct and comparative method was used in the work. The individual chapters are divided into 4 subchapters, namely a brief description of the time, life at school, school celebrations, school equipment.